

MONUMENTEEL

Monumentenzorg en Archeologie Velsen

nummer 1, augustus 2006

Doel nieuwsbrief

De gemeente Velsen heeft het voornemen tweemaal per jaar een gratis nieuwsbrief uit te gaan brengen. Doel hiervan is eigenaren en gebruikers van monumenten, maar ook andere belangstellenden te informeren over actuele zaken rond monumenten, archeologie en cultuurhistorie.

Open Monumentendag

De Open Monumentendag van 2006 vindt in Velsen plaats op zondag 10 september. Het wordt de twintigste Open Monumentendag, iets om te vieren.

Het thema luidt dan ook 'Feest!' De gemeente Velsen heeft rondom dit thema een fietsroute samengesteld (zie onder Publicaties). Op zondag 10 september zijn er rondleidingen aan de hand van dit thema georganiseerd, waarbij u meer te weten komt over het vermaak en vertier dat in de historische kernen te vinden was.

Kanaalstraat, begin 20ste eeuw. Omstreeks 1900 telde Oud-IJmuiden 44 kroegen, café-restaurants en hotels.

De gratis rondleidingen starten om 11.00, 13.00 en 15.00 uur op de volgende locaties:

- Bij de klok op de Broekbergenlaan tegenover de ABN-AMRO in Santpoort-Noord
- Voor de Engelmunduskerk, Kerkplein 1 in Oud-Velsen
- Voor hotel-restaurant Augusta, Oranjestraat 98 in IJmuiden

Abonnement Monumentenwacht

Tot 1 januari 2006 bood de gemeente Velsen eigenaren van objecten, die geplaatst zijn op de gemeentelijke monumentenlijst, een gratis abonnement op de Stichting Monumentenwacht Noord-Holland aan.

Door de financiële situatie in de gemeente Velsen is het collectieve contract inzake de bouwkundige controle van gemeentelijke monumenten bij de Stichting Monumentenwacht Noord-Holland opgezegd. Dit houdt in dat met ingang van 1 januari 2006 het abonnement op de Stichting Monumentenwacht Noord-Holland is vervallen.

Eigenaren van gemeentelijke monumenten hebben een brief ontvangen van de Stichting Monumentenwacht Noord-Holland waarin geïnformeerd wordt over de mogelijkheden tot het afsluiten van een abonnement bij hen. Van kracht blijft dat bij een subsidieaanvraag bij de gemeente Velsen een recent bouwkundig inspectierapport van het monument vereist is. Dit inspectierapport dient opgesteld te zijn door een onafhankelijke deskundige, zoals bijvoorbeeld de Stichting Monumentenwacht Noord-Holland.

Archeologie

De Velserveduinweg terug in de tijd

Vroeg of laat blijven er in de bodem sporen achter van bijna elk menselijk handelen. Of je nu je trouwring verliest, een tuintje spit of de bouwput voor de Velsertunnel graaft, al deze gebeurtenissen dragen bij aan het verhaal dat de bodem in z'n archief bewaart. Voorwerpen, vergravingen, maar ook de aardlagen zelf, vertellen aan de geïnteresseerde toeschouwer hoe het landschap er 65, 300 of 5000 jaar geleden uitzag en hoe de mensen van die tijd hun landschap gebruikten. Zo is Velsens bodem rijk aan sporen uit de Prehistorie, de Romeinse Tijd en vanaf de Middeleeuwen tot aan heden.

Elk gat in de bodem biedt een kans om een blik op het verleden te kunnen werpen. Dat geldt ook tijdens de aanleg of vervanging van rioolbuizen. Omdat veel woonwijken in de eerste helft van de vorige eeuw gebouwd zijn, is het rioolstelsel hard aan vervanging toe. Ook al kan niet overal onderzoek worden gedaan, met enige regelmaat tracht de gemeentearcheoloog de voorgeschiedenis van de uiteenlopende gemeenteden te leren kennen. Tijdens de pauze van de aannemer kan zo'n stukje van de

puzzel worden gedocumenteerd. Regelmatig wordt hierbij assistentie verleend door Velsens amateurarcheologen.

Van de Velserveduinweg is bekend dat het één van de oudste wegen is van IJmuiden. Volgens onderzoek van Jan Morren heetten delen van de route in vervlogen tijden de Adrichemmerbuerwech, en ook Duijnderwech of Duinwech staan vermeld in de weinige beschikbare gegevens. Dat flinke stukken van het tracé reeds uit de Middeleeuwen stammen lijkt zeker. Onderzoek tijdens de recente rioolvervanging bevestigt dit beeld. Er komen namelijk karrensporen voor waarvan de onderste, en dus oudste, zelfs al op een diepte van twee meter onder het huidige plaveisel liggen. Duidelijk is dat de route ondanks menige overstuiving in gebruik bleef. De beide plekken die de weg verbond, bleven door de eeuwen heen kennelijk van belang. De vraag wanneer de weg ooit als belangrijke route begon, is echter nog niet beantwoord. Daarvoor zijn meer vondsten nodig.

Velserveduinweg IJmuiden, rioolvervanging voorjaar 2006. Amateurarcheoloog Hans Steeman biedt de helpende hand bij het schoonmaken van de putwand. De donkere begroeiingslagen van voormalige landschappen tekenen zich af in het duinzand. Ter hoogte van Hans' hoofd bevinden zich de voormalige karrensporen.

Publicaties

- *De Velsense Zevensprong. Een cultuurhistorische fietsroute langs de zeven kernen van Velsen, Monumentenzorg en Archeologie gemeente Velsen (Velsen 2005)*

In het kader van het door de provincie gesubsidieerde Actieplan Cultuurbereik 2001-2004 is een fraai boekwerkje, genaamd 'De Velsense Zevensprong', samengesteld. In deze succesvolle kleurenuitgave wordt iedere woonkern aan de hand van een kenmerkend thema beschreven. Met behulp van bijgevoegde routekaarten kan men al fietsend genieten van de vele cultuurhistorische bezienswaardigheden die Velsen rijk is. Het boekje is te koop bij Boekhandel Erasmus, het VVV en het gemeentehuis in IJmuiden en Boekhandel Bredero in Santpoort-Noord voor € 9,95.

- *Dudok in Velsen, Het geheim van de Lange Nieuwstraat, Pieter Rings (Haarlem 2005)*

Naast Hilversum is er geen gemeente waar architect W.M. Dudok zoveel heeft ontworpen als in Velsen. Deze publicatie brengt dit onbekendere werk van de vermaarde architect onder de aandacht. Het boek bespreekt het werk van Dudok in samenhang met zijn overige oeuvre en schetst zijn plaats in de architectuur in de 20ste eeuw. Verder wordt zijn werk in Velsen, zoals het hoofdgebouw van de Hoogovens (Corus), columbaria, aula en ontvangstgebouw op Crematorium Westerveld, het gemeentehuis en het naoorlogse wederopbouwplan voor IJmuiden, uitgebreid besproken. Het boek is verkrijgbaar bij de erkende boekhandel en kost € 15,-.

- *Een rondje Velsen. Op de fiets langs plaatsen van vermaak en vertier, Monumentenzorg en Archeologie gemeente Velsen (Velsen 2006)*

Omdat de Stichting Open Monumentendag dit jaar haar 20-jarig jubileum viert, heeft de Open Monumentendag dit jaar als thema 'Feest!'. Op 10 september zullen op een aantal plaatsen in de gemeente activiteiten plaatsvinden die met dit thema te maken hebben.

Om vóór die tijd al te kunnen genieten van de 'feestelijke plekken' die Velsen telt, is - in samenwerking met de Stichting Santpoort - ook dit jaar weer een onderhoudende fietsroute uitgezet. Deze route is zeker niet volledig wat het thema betreft, maar op deze manier kunt u kennismaken met een specifiek aspect uit het cultuur-historisch verleden van Velsen en bovendien genieten van mooie plekjes en bijzondere architectuur. De fietsroute 'Een rondje Velsen. Op de fiets langs plaatsen van vermaak en vertier' kost € 3,50 en is verkrijgbaar bij Boekhandel Erasmus, het VVV en het gemeentehuis in IJmuiden en Boekhandel Bredero in Santpoort-Noord.

MONUMENTEN

Begraafplaats De Biezen

De restauratie van begraafplaats De Biezen in Santpoort-Noord is afgelopen juni afgerond. De uit 1873 daterende begraafplaats is zoveel mogelijk teruggebracht naar het oorspronkelijke ontwerp van de bekende tuinarchitect Louis Paul Zocher. In het volgende nummer komen we hier uitgebreid op terug.

Buitenplaats Velserbeek

In augustus is de buitenplaats Velserbeek aangewezen als rijksmonument. In tegenstelling tot wat velen dachten, was voor die tijd alleen het hoofdgebouw beschermd. Nu zijn ook de historische tuin- en parkaanleg, stalgebouwen, oranjerie, Chinese koepeltje, jeneverhuisje, muziektent, hermitage en een deel van het hekwerk rondom het hertenkamp aangewezen als beschermd monument.

De geschreven geschiedenis van Velserbeek gaat terug tot in de eerste helft van de 17de eeuw, wanneer de Amsterdamse koopman Van Collen in 1639 een boerderij met bijbehorende grond koopt. Het hoofdhuis is halverwege de 17de eeuw gebouwd, waarbij aan het eind van de eeuw een tuinaanleg in de formele stijl wordt gerealiseerd.

In de jaren '70 van de 18de eeuw wordt een begin gemaakt met een grootscheepse wijziging van deze aanleg in de voor die periode nieuwe landschapsstijl. Een aantal van de overgebleven ornamentele tuingebouwen, zoals de hermitage en het Chinese koepeltje, stamt uit deze tijd. Begin 19de eeuw wordt het hertenkamp voor het huis aangelegd.

De waardering voor de buitenplaats wordt in het aanwijzingsbesluit als volgt omschreven: *Het complex historische buitenplaats Velserbeek is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:*

- als icoon van de vroege landschapsstijl in Nederland;
- vanwege de gaaf bewaarde gelaagdheid van de parkaanleg in formele stijl, in vroege landschapsstijl en in rijpe landschapsstijl;
- vanwege de zeldzaamheidswaarde van enkele complexonderdelen, zoals het Chinese koepeltje, het jeneverhuisje en de hermitage;
- vanwege de ouderdom en ensemblewaarden van de complexonderdelen;
- als redelijk gaaf bewaard voorbeeld van één van de invloedrijkste buitenplaatsen in Kennemerland.

Park Velserbeek met op de achtergrond het Chinese koepeltje.

Fusie rijksdiensten

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) gaan eind 2006 fuseren. De nieuwe rijksdienst gaat verder onder de naam: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Volgens staatssecretaris Van der Laan sluit deze naam volledig aan bij de kerntaak van de nieuwe rijksdienst, namelijk de zorg voor onze historische omgeving en het daarmee verbonden erfgoed.

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Gewijzigde procedure

monumentenvergunning rijksmonumenten

Per 1 juli 2005 is een aantal belangrijke wijzigingen in vergunningprocedure voor rijksmonumenten tot stand gekomen. De procedure voor gemeentelijke en provinciale monumenten blijft ongewijzigd. De Monumentenwet is ook per 1 juli gewijzigd, zodat deze aansluit.

Wijzigingen in de procedure aanvraag vergunning rijksmonumenten:

- de aanvraag om monumentenvergunning voor rijksmonumenten wordt niet meer gepubliceerd;
- na de adviezen van Rijksdienst voor de Monumenten en Commissie Stedelijk Schoon wordt het ontwerp-besluit gepubliceerd en zes weken ter visie gelegd;
- eenieder kan hierop zienswijzen op indienen;
- rekening houdend met eventuele zienswijzen wordt het definitieve besluit genomen. Deze wordt gepubliceerd;
- de bezwaarschriftprocedure vervalt. belanghebbenden kunnen direct in beroep bij de rechter;
- de procedure moet binnen zes maanden zijn afgerond (verlengen is wel mogelijk maar alleen in geval van complexe plannen)

Subsidieregelingen

Subsidie voor gemeentelijke monumenten

Op grond van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) is voor de periode 2005-2009 een bedrag beschikbaar gesteld voor onderhoud en/of restauratie van gemeentelijke monumenten.

Er wordt subsidie beschikbaar gesteld voor kosten die de eigenaar maakt om de monumentale waarden van het pand te behouden. De subsidie bedraagt voor onderhoudswerkzaamheden maximaal 25% van de subsidiabele onderhoudskosten tot een maximum van € 5.000,- en voor restauratiewerkzaamheden 25% van de

subsidiabele restauratiekosten tot een maximum van € 10.000,-.

Voordat een aanvraag tot subsidie in behandeling kan worden genomen, moet er in principe voor de onderhouds- of restauratiewerkzaamheden een monumentenvergunning zijn verleend. Deze kunt u aanvragen bij de gemeente.

Tot en met 2009 is een beperkt budget beschikbaar, waarbij de aanvragen in volgorde van binnenkomst worden behandeld.

De voorwaarden waaraan een aanvraag tot subsidie moet voldoen, zijn opgenomen in de 'Leidraad uitbetaling ISV-gelden 2005-2009'.

Deze is op te vragen bij de gemeente.

Subsidie voor rijksmonumenten

Sinds begin dit jaar geldt de nieuwe rijkssubsidieregeling voor restauratie en/of onderhoud van rijksmonumenten 'Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten' (Brim). Deze vervangt de oude regelingen voor restauratie (Brrm) en onderhoud (Brom). Met de nieuwe regeling vervalt het onderscheid tussen de begrippen restauratie en onderhoud.

De nadruk ligt nu bij het instandhouden van monumenten, waardoor kostbare restauratiewerkzaamheden kunnen uitblijven.

Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- eenvoudige regels en snelle procedures;
- integratie van onderhoud en restauratie;
- bevorderen van planmatig onderhoud.

Eigenaren van woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie komen op grond van de nieuwe Brim-regeling in aanmerking voor een lening. Aanvragen daartoe kunnen bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF) worden ingediend.

Voor alle overige eigenaren geldt dat zij jaarlijks tussen 1 april en 1 september bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) een subsidieaanvraag kunnen indienen. De aanvraag moet vergezeld gaan van een instandhoudingsplan, gebaseerd op een periode van zes jaren. De aanvragen worden in volgorde van binnenkomst gehonoreerd. De nieuwe Brim-regeling wordt over een periode van zes jaar gefaseerd ingevoerd.

Om die reden zijn de monumenten, die in aanmerking komen voor subsidie, in een zestal categorieën onderverdeeld.

Het verstrekken van de benodigde monumentenvergunning blijft in handen van de gemeente. Aanvullende informatie over het Brim is te vinden op www.monumenten.nl onder het dossier 'Brim, de nieuwe regeling'.

Cultuurfonds voor Monumenten

Het Nationaal Restauratiefonds en het Prins Bernard Cultuurfonds hebben het initiatief genomen om de financiële mogelijkheden te verruimen voor het behoud van gemeentelijke en provinciale monumenten. Zo is o.a. in Noord-Holland een Cultuurfonds voor Monumenten ingesteld, waaruit laagrentende leningen kunnen worden verstrekt voor restauraties. Doordat de rente en aflossing van de leningen terugvloeien naar het fonds ontstaat een zogenaamd *revolving fund*.

Het rentepercentage van de restauratielening is vastgesteld op 4,5% onder de marktrente met een minimum van 1,5%. De lening wordt op basis van een aflossingshypotheek afgesloten. Voor de leningen geldt een minimumbedrag van € 10.000,-. Het maximale bedrag kan per type monument verschillen. Meer informatie over o.a. indientermijnen kunt u vinden op www.cultuurfonds.nl in het dossier 'Monumentenzorg'.

Nuttige websites
www.monumenten.nl
www.monumentenzorg.nl
www.cultureelerfgoed.nl
www.monumentenwacht.nl

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Colofon

Deze nieuwsbrief is gemaakt door afdeling Ruimte, Ontwikkeling en Economische Zaken (Monumentenzorg en Archeologie)
Druk: Middelen en Ondersteuning (Repro)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Wim Bosman 0255-567442
Masja Gemser 0255-567536
Joke Groot 0255-567750
Frits van der Veldt 0255-567425
monumenten@velsen.nl